

І.Л. Шевчук, доц. (ХДУХТ, Харків)

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЛІКВІДНІСТЬ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Попит і пропозиція ліквідних коштів формуються під впливом низки факторів, що впливають на ліквідність банку. Їх дослідження та аналіз необхідно розпочати з визначення сутності цього поняття. На думку Ю.С. Серпенінової, фактор – це «умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища, яка вирішує характер або його риси» [1]. Отже, факторами, що впливають на ліквідність банку, є умови, що визначають її реальний та потенційний рівень у визначений проміжок часу.

Проаналізувавши існуючі класифікації факторів [2-11], що впливають на ліквідність банку, пропонуємо згрупувати всі фактори таким чином, як це показано у табл. 1.

Таблиця 1 – Фактори, що впливають на ліквідність банків

Фактори			
1	2	3	4
Зовнішні	Загально-економічні	Прямі дії	Опосередкованої дії
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Розмір та динаміка ВВП та національного доходу. ▪ Особливості грошово-кредитної політики. ▪ Динаміка грошової маси. ▪ Стабільність курсу національної валюти. ▪ Рівень інфляції. ▪ Особливості бюджетно-податкової політики. ▪ Модель податкової системи та рівень податкового навантаження. ▪ Попит та пропозиція на кредитному ринку. ▪ Динаміка позичкового проценту. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Рівень економічного розвитку (розвинені країни; країни, що розвиваються, найменш розвинені). ▪ Стан світової економіки (підйом чи спад). ▪ Наявність чи відсутність світової кризи. ▪ Фази економічного розвитку країни (аграрна; індустріальна; постіндустріальна). ▪ Стан економічного циклу в країні (підйом чи спад). ▪ Рівень розвитку бізнесу ▪ Рівень розвитку міжбанківського ринку.
Зовнішні		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Рівень державного регулювання банківської діяльності. ▪ Рівень безробіття та купівельна спроможність населення. ▪ Рівень реальних доходів населення. ▪ Рівень платоспроможності підприємств. ▪ Стан грошових потоків залежно від територіального розташування банку. ▪ Можливість рефінансування банку. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Боргова політика держави стосовно зовнішніх запозичень. ▪ Стан платіжного балансу країни. ▪ Рівень розвитку фінансового ринку. ▪ Стан розрахунків в країні. ▪ Конкурентоспроможність банку.

1	2	3	4
	Нормативно-правові	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Сукупність законодавчих та нормативних актів, що регулюють діяльність банків. ▪ Сукупність розпоряджень, інструкцій, методичних рекомендацій щодо регулювання діяльності банків. 	
	Інституціональні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Наявність фінансової інфраструктури (комерційних банків; бюро кредитних історій; небанківських фінансово-кредитних установ). ▪ Наявність сучасної транспортної інфраструктури. 	
	Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Рівень розвитку інформаційної інфраструктури. ▪ Розвиток комунікаційної мережі як між окремими банками. 	
	Соціально-політичні	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Демографічна ситуація в країні. ▪ Забезпеченість трудовими ресурсами. ▪ Продуктивність праці. ▪ Середній рівень доходів, витрат і заощаджень населення. ▪ Прожитковий мінімум. ▪ Мінімальна заробітна плата. ▪ Довіра клієнтів та інвесторів до банківської системи. ▪ Ефективність державного регулювання і контролю. ▪ Рівень політичної стабільності в країні. 	
Внутрішні	Внутрішні кількісні (прямої дії)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обсяги реалізації банківських послуг. ▪ Фінансовий стан та розмір банку. ▪ Розмір і достатність капіталу. ▪ Структура і динаміка активів і пасивів банку та їх збалансованість за строками та сумами. ▪ Можливість залучення коштів із зовнішніх джерел. ▪ Оцінка і класифікація клієнтів. ▪ Попередній аналіз платоспроможності клієнтів і потенційних контрагентів, історії кредитних відносин з ними. ▪ Види забезпечення кредитів. ▪ Динаміка та склад депозитів. 	
	Внутрішні якісні (опосередкованої дії)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Імідж банку. ▪ Якість управління діяльністю банку. ▪ Ефективність економічної та фінансової стратегії банку. ▪ Диференціація банківських послуг. ▪ Стратегія управління ліквідністю банку. ▪ Якість активів банку (кредитного портфеля і портфеля цінних паперів). ▪ Якість пасивів банку (депозитного портфеля). ▪ Особливості депозитної та кредитної політики банку. ▪ Особливості оцінки кредитоспроможності клієнтів банку. ▪ Диференціація умов надання кредиту. ▪ Своєчасний контроль за виникненням кредитної заборгованості. ▪ Якість організації бухгалтерського та управлінського обліку на підприємстві. ▪ Кваліфікація та досвід банківських працівників. ▪ Організаційна структура підрозділів банку, що займаються управлінням ліквідності. 	

На основі всебічного аналізу факторів, які тією чи іншою мірою впливають на можливість банку виконувати свої зобов'язання, банк зможе здійснювати тактичне і стратегічне управління ліквідністю.

Інформаційні джерела:

1. Серпенінова Ю.С. Визначення ліквідності банку / Ю.С. Серпенінова // «Шляхи та інструменти модернізаційного прориву економіки України», 21-22 жовтня : зб. тез доповідей. – Одеса : НАН України. Ін-т проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, 2010. – С. 192–193.
2. Косарева І.П. Ліквідність банку : сутність та вплив основних факторів на діяльність банків / І.П. Косарева, Д.О. Крамська // Причорноморські економічні студії. – 2018. – Вип. 29. – С. 99–103.
3. Вступ до банківської справи : навч. посіб. / М.І. Савлук, А.М. Мороз, А.М. Коряк. – К. : Лібра, 1998. – 342 с.
4. Серпенінова Ю.С. Чинники, що впливають на ліквідність банку / Ю.С. Серпенінова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє : зб. наук. праць / Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2009. – С. 354-359.
5. Долгальова М.О. Дослідження стратегічного управління ліквідністю комерційного банку / М.О. Долгальова, О.В. Шестакова // Академічний огляд. – 2010. – № 1. – С. 28–31.
6. Хіміч Н.О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків / Н.О. Хіміч // Регіональна економіка, 2008. – № 3. – С.76–83.
7. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності : навчально-методичний посібник / І.М. Парасій-Вергуненко; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с.
8. Шаталов А.Н. Управление ликвидностью в рамках финансового менеджмента банка / А.Н. Шаталов // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 101–111.
9. Рябіченко Д. Фактори впливу на ліквідність банків України / Д. Рябіченко // Теорія та практика розвитку банківської справи : зб. тез доп. V Міжвуз. наук.-практ. студ. конф. (17–18 листопада 2011 р.) / Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ. – Львів, 2011. – С. 259–261.
10. Криклій О.А. Система комплексного управління ліквідністю банку / О.А. Криклій, Ю.С. Ребрик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць / Харківський ін-т банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Х., 2010. – Вип. 8. – С. 9–17.
11. Шальнов П.С. Механизм управления ликвидностью российского коммерческого банка : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / П.С. Шальнов. – М., 2007. – 21 с.